

Szegeden az odesszai balett

Sajtótájékoztató a pesti Fészekben — Pénteken Csipkerózsika, szombaton ária- és dalest

Kétfétes magyarországi vendégszereplésre tegnap a reggeli órákban hazánkba érkezett az Odesszai Allami Akadémiai Balett és Operaszínház több mint száztagú kollektívája. A művészek nagyobb csoportja társasgépkeskiba szállt, s kora délután már Szegeden volt, hiszen itt kezdik turnéjukat. Délelőtt Budapesten, a Fészek Klubban tartották sajtótájékoztatót, ahol ott volt V. V. Szmirnov-Golovanov, a balettrészleg igazgatója, Igor Sauruk főzeneigazgató, több művészeti szakemberük és vezető táncosuk is.

Valentyin Petrovics Szemjonov, az odesszai színház igazgatója köszönetet mondott a magyarországi meghívásért, melyet nagy megtiszteltetésnek tartanak, s rögzést hozzatette, szegedi fellépésük kiváltságos kedvez számukra. Testvérvárosukról van szó, illetve hát testvéri kapcsolatokat ápol Csongrád megye is az Odessza területtel, az élet számláiban szektorában szorosak a kapcsolataink a barátság rokonit bennünket. Bizonyítani jöttek tehát. Szóba került a sajtótájékoztatón Szeged és Odessza színházkultúrájának több közös vonása, hogy a két operatársulat nagyjából egy időben jött létre, hogy mindkét színházat ugyanaz a bécsi cég, a Fellner, Helmer páros tervezte. Viszonylag fiatal kollektívák az odesszai balett: nagy mesterek munkássága nyomán 1923-ban alakult,

am életében a hetvenes évektől kezdődött igazán új korszak. Pillanatnyilag 87 tagot számlálnak, a vezetőjük Szmirnov-Golovanov, illetve Natalja Rizenko; ők állították színpadra a Szegeden látható Csipkerózsikát is. Mindketten a moszkvai balettintézetben végeztek, s a Nagyszínházhoz voltak vezető szolista. A moszkvai színházi hagyományokat őrzik tovább Odesszában, ezen nevelkedett az új együttes, erre utal a klasszikus művekből gazdag repertoár is, mint Csajkovszkij összes balettje, vagy a Giselle. Gyakran mutatnak be szovjet-ukrán zeneszerzők munkáira koreográfált baletteket, sőt, modernekkel is készülnek. Lermontov-Hacsaturján Alarcosbájlját például először Odesszában láthatta a szovjet közönség, de játsszák a Carmen-szvitet, vagy Scedrin Anna Karenináját. Repertoárjukon fél száz balettmű szerepel, s a moszkvai, a permi és a kijevi intézet legjobb növendékeiből szerzik az utánpótlást.

A pesti sajtótájékoztatón Horváth Mihály, a Szegedi Szabadtéri Játékok igazgatója arról beszélt, hogy Szeged jelentős szerepet vállalt a szovjet balett magyarországi népszerűsítésében. Odessza immár a tizedik szovjet társulatot küldte most hozzánk, de volt színház, amelynek balettje háromszor is járt a

Lóm-színpadon. Régi ismerősök vagyunk, mi is régóta vártunk erre a találkozásra.

Az odesszai balett két nagy klasszikus művet mutat be Magyarországon, mindkettőt Csajkovszkijtól. A Csipkerózsikát július 18—19—20-án a Dóm téren, N. M. Beuzenkov-Zinkina díszleteiben, A. P. Sztotnyikov vezényletével, s a fontosabb szerepeket a három előadáson ketten táncolják.

Július 19-én, szombaton este, a szegedi tanácsközház Muzsikáló udvarán ária- és dalesttel mutatkoznak be az odesszai színház fiatal, nemzetközi versenyeket nyert szolista: Vlagyimir Taraszov, Alisa Dzsamagorjan, Ludmilla Sirina és Anatolij Bojko. Budapesten a margitszigeti színház ad helyet a másik nagy Csajkovszkij-ballettnak, a Hattyúk tavának, július 24—25—26-án. A Hilton Szálló dominikánus udvarán két egyfelvonásos mutatnak be, Csajkovszkijtól a Romeo és Júlia részletét, valamint egy különlegességet, José Limon koreográfijára A mór pavanját, július 23-án és 24-én.

Az odesszai balettművészek Szegeden már tegnap este megismerkedtek a Dóm téri színpaddal, mátló próbálnak. A Csipkerózsika péntek esti bemutatójával ők nyitják az idei szabadtéri játékokat.

N. I.

Kiállítási napló

Nemzedék-hajtások

Az ötvenesek nemzedékének két kiemelkedő egyénisége, Németh József és Orosz János rendezett majd hogynem paralell kiállítást Hódmezővásárhelyen, a Tornyai Múzeumban, illetve Szegeden, a Bartók Béla Művelődési Központban. Mindketten a falusi sors gyermeki elményeivel érkeztek a képzőművészeti főiskolára, ahol a legkonzervatívabb és legsematikusabb esztendőkből igyekeztek elcsatítani a mesterség alapjait. Viszont pályakezdésük az 1957 utáni friss közéleti, művészeti léghuzatban teljesezt ki, tájékozódásuk egybecsengett egy tágabb horizontú művészetszemlélettel. Most, pályájuk csúcán mindketten mérlegre tették eddigi munkásságukat, főként az utóbbi évtized termését. A hasonlóságok is, a különbözőségek is megszívlelendőek.

MAGYAR IKON újfajta fogalom képzőművészetünkben. Önmagában hordozza ellentmondásait, de Németh József nevével összefüggésben fel is oldja azt. Egyszerű volna pusztán megállapítani, hogy a mai vásárhelyi művészet kiemelkedő alakja. Jóval több annál. Kortárs képzőművészetünk egyik meghatározó egyénisége. Olyan következetes pályafutást rajzolt az elmúlt negyedszázadban, amelyre alig van példa.

A szennai születésű Németh József számára a főiskolai időszak csak kirándulás volt, hisz azóta Hódmezővásárhely és környéke életének és feltöltődésének terepe. Művészete — legyen bár hatással rá a barlangrajzok, ezeréves freskótöredékek, középkori ikonok, indiai élmények vagy Gauguin példája — ebből a talajból, ebből a tájból, az itt szerzett emberi élményekből táplálkozik. Alapvetően embercentrikus festő, már a kezdeti nagy műveiben — Vásárhelyi Madonná, Vizsugár, Fiú gereblyével — ez az azonosulás érhető tetten.

Természetközelség, Szőnyi freskóközpontú pedagógia, dekorativitás és a monumentalitás ötvöződik munkáiban. Úgy reagál az egyre bonyolultabb és mind gyorsabban változó hatások ezreivel naponta bombázó világra, hogy a maradóbb, a kipróbált értékek, az idő próbáját kiálló erkölcsi, pszichológiai, esztétikai megoldásokat keresi. Profán ikonokat fest, sajátos attribútókkal, és ikonokra utaló szerkezeti és kompozíciós megoldásokkal. Ennek ellenére nem szentképeket pin-

lőnös optikájú buborékjai-val, Derkovits Gyula természetes elkötelezettségével, Csontváry széles vásznú látomásával, Nagy László sámanos költészetével, Latinovits színészkirálynak átváltásaiával, Csoóri Sándor Duna-Tisza táji történelemből táplálkozó verseivel.

Orosz János a változó időben a változás tisztaságáért emel szót. A bonyolult világban úgy fejezi ki a bonyolultságot, hogy felmutatja annak gyémánttengelyét. Nem stilisztizta. Tudatosan építkező, nagy formátumú művész, akinek alkotásait nem gyömozősöletjük stílus kategóriákba, nem fektetjük előre összeszögelt skatulyák Prokrustész-ágyába. Művei — rajzok, festmények, plasztikus képek és szobrok — mindig a belső indulat, az alkotói gondolat nyomán artikulálódnak. Innen sokszínűsége, kifejezésbeli gazdagsága, változatos festésmódja, műfaji határokat át- meg átszakító attitűdje. S mégis összetevészetheletlenül Orosz János-i világ ez, kohéziója kiemelkedő tehetség mellett humánus elkötelezettsége, kemény tartása. Nem képeket fest, hanem világot teremt, profán katedrális épít. Így aztán nem véletlen, hogy a pályája sorozatokból szerveződik, egymást termékenyítő, egymást gazdagító, egymásra épülő képegyüttesekből.

A hatvanas évek vége felé a reveláció erejével hatottak a természet őserőinek, a panteisztikus életörömmek, a létezésélménynek hatalmas vásznai, a Nap, homok, tenger vakító látomássora. Am a természet hatalma után az ember hatalma kezdte foglalkoztatni. Az ember hatalma, és reménye, méltósága, küzdelme és bukása, szépsége és rúttsága, felelőssége és feladata. (Megégett emberek, Bartók, Picasso-sorozat, Nagy László földi vonulása, Mai mesék.)

A mostani kiállításán két új sorozat darabjaival szembesülhetünk. Az egyik Új középkor, a másik Eljen a háború! címet viseli. Az első darabjai olyan múltbeli dokumentumok, élmények, rettegések és tanulságok megidézésai, melyek az erőszak, a torzult hatalom, a pusztítás jelenvalóságára figyelmeztetnek. Sűrű, pecséttel vérrel, válogatott kínzóeszközökkel, egymásnak feszülő érdekekkel, a mindenkori hatalom bábjainak, álcárcos, arc nélküli végrehajtóinak nyakkendős erőszakával tart tükröt. Szürreális látomások, jelképes alakok, fantasztikus képzetársítások — s mégis a mai embert zombesbitik önmagával. A háborút néha karnyújtásnyira érezzük — veszélyek között élünk. Hisz annyi atomenergiát halmozunk fel, hogy azzal többször egymás után megsemmisíthetnénk öklömmnyi bolygónkat. E tény abszurditása már-már tragikomikus. Ez a groteszk szemlélet, a saját sorsvesztély és a kívülállás egyszerű jelenléte szövi át háborúellenes képeit — ez a különös arcképcsarnok fenyegető görbétükre jövőnk egyik lehetséges változatának.

Három nagyméretű mű szervezi a szegedi tárlatot. A Finomul a kin középkori víziója, az Újjászületés felémelő jövőremény és a Jutalomjáték bohócalakos ars poeticája. Ez utóbbi arra int: legyen bár ezer veszély, kerítsen hatalmába bármiféle szorongás, pusztítson kin, perzseljen tűz, ragadjon örvény, a dal nem halhat meg. S ezert felelős vagy te is, én is, ő is. Mi, valamenynyen. Gondoljunk erre is, míg újra megszólal Harlekin furulyája.

N. I.

Tandi Lajos

Művészeti kitüntetések

Magas kitüntetést nyújtott át Reagan amerikai elnök néhány olyan művésznek, aki kimagasló módon járult hozzá az Egyesült Államok kultúrájának fejlesztéséhez. A kitüntetettek között van a világhírű fekete bőrű énekesnő, Marian Anderson, aki annak idején elsőnek szerepelt a fekete énekesek közül a vezető amerikai operaszínpadokon — bár például az „Amerikai Forradalom Lányai” nevű konzervatív szervezett Roosevelt első feleségének személyes közbenjárására sem engedélyezte, hogy washingtoni koncerttermében Anderson fellépessen.

Ugyancsak magas kitüntetést kapott Frank Capra filmrendező, aki az amerikai hangosfilmgyártás kezdetén is már a vezető művészek közé tartozott és akinek több alkotását tekintik a világon filmtörténeti értékűnek. Ugyancsak megkapta az elnöki elismerést a neves és Magyarországon is gyakran játszott amerikai zeneszerző, Aaron Copland is. A nagyhírű amerikai koreográfusnő, Agnes De Mille, Eudora Welty író és több más neves művész is magas elismerésben részesült.

A kitüntetést az amerikai kongresszus alapította néhány évvel ezelőtt. Évente mindössze 12 író, művész, kulturális személyiség részesülhet ilyen elismerésben az országban.

Bemutató Tapolcán

A keszthelyi Biometod Agrárfejlesztő Betéti Társulás által kidolgozott energiatakarékos és hozamnövelő növényházi természettechnológiát mutatták be kedden a mezőgazdasági szakembereknek a tapolcai Szigetelő-anyag-gyárban, ahol a fűtésrendszer alapelve készült. Ez egy fekete fóliatömlőből

Kaláka-díjas

A Bodza banda

A diósgyőri várbán megrendezett Kaláka Nemzetközi Folkfesztivál nagydíjas együttese: a szegedi Bodza banda. A Molnár Erzsébet vezette, négytagú népzenei együttes először vállalkozott önálló fesztiválszereplésre; itthon, Szegeden, a néptáncés népzenekezdők a Szeged Táncegyüttes zenei kísérelként ismerik őket. Am tavalyi, önálló zenekarként elért nagy sikerük után (a Népművészet Ifjú Mestere címet kapták meg akkor), most ismét rendkívül eredményesen szerepeltek.

Az elmúlt hét végén megtartott miskolci találkozóra 60 pályázó együttes közül választották ki a verseny 10 résztvevőjét, amatőr zenekarokat. Közülük bizonyult legjobbnak a Bodza banda: a fesztivál nagydíja (13 ezer forint) mellé a Magyar Rádió különdíját is nekik ítélték, a „bandatagok” azonban alighanem a fergeteges közönségsikernek örülnek a legjobban. Hazaérkezve legálabbis erről számolt be a zenekarvezető Molnár Erzsébet, aki főfoglalkozásban a Széchenyi gimnázium és szakközépiskola óvónőjelöltjeit tanítja. Elmondta azt is, hogy nem mindennapos izgalmak közepette léptek a fesztivál színpadára. A csapat bögőse, Sánta Ibtolya tudniillik az utolsó pillanat-

ban érkezett meg Olaszországból, ahol az üllési Fonó Táncegyüttesel turnézott; a határról vitték autójával Miskolcra, egyenesen a színpadra.

A Bodza banda most jól megérdemelt pihenőjét tölti, legközelebb a rádióban hallhatjuk őket, szeptemberben lesz az első önálló felvételük.

A Kaláka-fesztiválon még egy szegedi siker született: a country-zenét játszó Riverside együttes is elnyert egy különdíjat.

Vadásszák a bérleteket

Tizenhét sorozatot indítanak a nagyszínházban

Ahogy közeledik a nyitány, érezhetően mind nagyobb a várakozás kiváltsággal a szegediek körében az új köntösbe bújt, megfiatalodott ószínház iránt. Lemérhető ez — dacára a nyári szünetnek — a színház szegedi Kársz utcai szervezőirodáján, ahová is rengeteg telefon, levél fut be. Hány férőhely lesz, milyen az új bérleti rendszer, elfogadják-e a régi bérlet elsőbbségét, stb?

Megkérdeztük hát mi is Györkei Sándor gazdasági igazgatót.

Bérletezésben a szervezői részlegünk megtette az első lépéseket. Megjelent a felhívás, melynek értelmében azok a régi bérlet, akik július közepéig, tehát máig, leadják kártyáikat, előnyt élveznek. Az 1986/87-es évadra ugyancsak 17 sorozatot indítunk, miként az elmúlt szezonban. Ebből egy bemutatóbérlet lesz, tizenegy előadással, hét bérletes háznak tíz-tíz előadásra tervezünk, s ugyancsak tíz előadást kapnak az egy nyugdíjasbérlet tulajdonosai. Indítunk még négy diák-bérletet négy-négy előadással, egy operabérletet (Ko-

dály) nyolc előadással, egy mezőgazdaságit öt előadás-sal, egy egyetemeti tíz és egy középiskolait hat előadással.

— Gondolom, a mozisínház után változnak a hely-árak a nagyszínházban.

— Természetesen. Négy kategóriát állítottunk föl, 20, 40, 60 és 80 forintos egységes alaphelyárakkal. De például a Hegedűs a háztetőn és a Csárdáskirálynő 25 százalékos felárral adjuk, a Kisszínházban pedig 50 százalékkal emeljük a leánykereskedő jegyeit. A korábbi évek tapasztalatai szerint mindig nagy érdeklődés mutatkozott a premierbérletek iránt. Most akkora az igény, hogy becslesünk szerint több mint ötezen szeretnének hozzájutni. Ezzel kapcsolatban el kell mondanom, a Szabadság moziban 645 férőhelyű volt az új színházban 705 lesz. A mozi földszintjén 390 nézőt tudunk elhelyezni, itt

viszont csak 303-at, vagyis jó néhányan emeletekre kerülnek. S ha most hozzávesszük az úgynevezett hivatalos és szolgálati jegyeket, melyek szintén a premierekre szólnak, könnyen elképzelhető, nehéz helyzetben vagyunk. A közönség megnyugtatóra szeretném elmondani, a bemutatóbérletek — melyeknek ára köz-tudomásúan kétszeres — szétosztását kollektíva végzi, s a körülbelül 520 tavalyi premierbérlet-tulajdonos természetesen ezúttal sem kerül hátrányba.

A Kársz utcai irodán augusztus elsejétől kezdik a bérletezést. Ugyancsak a korábbi éveknek megfelelően lehet három részletben is fizetni, először 50 százalékos, majd 25-25-öt. Csak a nagyszínházban és a Kisszínházban tartanak bérleti előadásokat, a stúdióra szabad forgalomban árusítanak jegyeket.

N. I.